

Prikaz knjige

Rijavec, M. Daroviti u društvu: identifikacija, obrazovanje i perspektive u životu. Zagreb: IEP-D2d.o.o, 2023.

OSVRTI,
INTERVJU,
PRIKAZI I
RECENZIJE

Snježana Kovačević, prof. stručna suradnica knjižničarka savjetnica

Osnovna škola Zlatar Bistrica

knjiznica.zlatarbistrica@gmail.com

Daroviti u društvu: identifikacija, obrazovanje i perspektive u životu knjiga je autorice Majde Rijavec, psihologinje i profesorice emerite na Sveučilištu u Zagrebu. Podijeljena je u četrnaest poglavlja koja obrađuju teme kao što je povijesni pregled interesa za darovite i njihovo obrazovanje, teorijski pristupi i definicije darovitosti, koje su osobine darovitih, kako ih identificirati, kakva su iskustva iz hrvatskih škola, razvoj kreativnosti u obrazovanju i druge. Čitatelji također mogu saznati koje su karakteristike obitelji darovitih pojedinaca, koje savjete im stručnjaci mogu dati, što s darovitosti u odrasloj dobi, itd. Autorica smatra da darovita djeca, mladi i odrasli žive među nama, ali toga nismo svjesni zbog činjenice da ih je ponekad teško prepoznati ili pak nikada nisu bili u postupku identifikacije da bismo to znali i oni sami i mi. Takvi pojedinci imaju posebne obrazovne potrebe koje trebaju zadovoljiti i roditelji, i učitelji, i psiholozi, i pedagozi, i drugi koji im mogu pružiti podršku.

Kako se u knjizi navodi, povijesni interes za darovite može se podijeliti u tri epohe: darovitost kao božanstvo kod Starih Grka i Rimljana, darovitost povezana s neurozom i psihopatologijom u vrijeme renesanse, te darovitost kao nešto što se može izmjeriti kada su se u 19. stoljeću pojavila prva znanstvena istraživanja darovitosti. S tim u vezi, autorica navodi znanstvenike koji su provodili istraživanja darovitosti kao što su Francis Galton, Alfred Binet, Theodore Simon, Lewis Terman i drugi koji su mjerili djetetovu inteligenciju koju su povezivali s njegovim drugim karakteristikama i talentima.

U Hrvatskoj se u istraživanjima ističe Ivan Koren koji je razvio sustav identifikacije darovitih učenika. Nadalje se u knjizi objašnjavaju teorijski pristupi i definicije darovitosti te se govori o tome što su implicitne teorije darovitosti i objašnjavaju se pojmovi izvrsnost, rijetkost, pokazljivost, kriteriji produktivnosti i kriterij vrijednosti u kontekstu darovitosti. Modeli darovitosti koji se ovdje objašnjavaju su Model trirazinske piramide, Troprstenasta teorija darovitosti, WISC i ACCEL model i drugi. Autorica navodi da su neke od kognitivnih osobina darovite djece vrlo rani razvoj jezika i govora, izrazito bogat rječnik, dobro pamćenje, visoka razina radoznalosti, kritičko procjenjivanje informacija i druge. Nadalje se problematizira o tome koje su socioemocionalne osobine darovitih, kakva je njihova slika o sebi, odnosi s drugima, kao i o problemima koji se mogu javiti u školi: dosada, apatija, frustracija, depresivnost te problemi u prilagodbi. Također, ne slažu se svi znanstvenici oko toga u kojoj bi dobi trebalo identificirati darovitu djecu i koje instrumente koristiti (testovi inteligencije, neverbalni testovi inteligencije, testovi postignuća, skale samoprocjene i sl.). Autorica postavlja pitanje što s onima koji nisu prepoznati kao daroviti te kako poboljšati identifikaciju.

Kod obrazovanja darovitih javlja se potreba za radom u obogaćenim i proširenim odgojno-obrazovnim programima, potreba za druženjem s vršnjacima sličnih sposobnosti i iste kronološke dobi, za nezavisnošću u učenju te sudjelovanjem u aktivnostima koje potiču

cjelokupan razvoj darovitog pojedinca. Tako autorica u knjizi spominje iskustva iz hrvatskih škola te navodi primjere rada u skupinama darovitih učenika, projekata, aktivnosti, uporabe didaktičkih materijala za rad s darovitimima i slično. Čitajući dalje, saznajemo o važnosti kreativnosti u obrazovanju i kako je ona važna komponenta darovitosti pa je u školama trebamo poticati i razvijati svijest o njoj kako bismo identificirali darovite dječake i darovite djevojčice kako navodi autorica.

Škola može osvijestiti mentalne prepreke koje učenicima otežavaju postizanje uspjeha, razmotriti rizične faktore u životu učenika koji ga ometaju u razvoju darovitosti te izgraditi bolji odnos s učenikom pri čemu veliku ulogu ima učitelj darovitih učenika, zaključuje se u knjizi. Karakteristike obitelji darovite djece su da omogućće poticajno obiteljsko okruženje za dijete, da roditelji budu usmjereni na dijete i da zagovaraju njegove potrebe. Nadalje se govori o tome da se istraživanja o darovitim odraslim osobama izuzetno rijetko provode, no i oni imaju karakteristike kao i darovita djeca. Tako neki daroviti odrasli postanu iznimno uspješni u određenom području pa se za njih kaže da su eminentni (npr. u politici, znanosti, umjetnosti), a na razvoj eminentnosti utječe naslijeđe, karakteristike obitelji i obrazovanje. Na kraju knjige autorica navodi popis nekih publikacija o darovitimima na hrvatskom jeziku koji čitateljima može pomoći da prošire svoje znanje o ovoj darovitosti.

Također, ova je knjiga primjerena ne samo stručnjacima koji se bave darovitošću već i roditeljima, učiteljima, pedagozima, psiholozima i svima koji se bave odgojem i obrazovanjem djece i mladih, te, naravno, knjižničarima koji se svakodnevno u svojem radu susreću s učenicima s posebnim potrebama, tj. s potencijalno darovitim učenicima pa njima sadržaj ove knjige može uvelike pomoći u radu s takvim pojedincima.